

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розкрито сутність та зміст поняття інформація. Визначена цінність та цільові функції інформації. Розглянуто облікову політику як засіб отримання інформації для контролю. Визначено взаємозв'язок економічних інтересів користувачів інформації та облікової політики.

Ключові слова: інформація, облікова політика, інформаційні ресурси, інформаційна система.

Annotation. Essence and maintenance of concept is exposed information. A value and objective functions of information is certain. The accounting policy is considered, as a mean of receipt of information for control. Certainly intercommunication of economic interests of users of information and the accounting policy.

Key words: information, registration policy, informative resources, informative system.

Вступ. У сучасних умовах господарювання система обліку суттєво змінюється, і бухгалтери не завжди можуть адаптуватися до змін, що відбуваються у виробничій, фінансовій та управлінській системах, тому потрібно залучати до сучасних інформаційних систем різних спеціалістів, у тому числі найкваліфікованіших облікових працівників, менеджерів, інформатиків та спеціалістів з комунікацій.

Постановка завдання. Система бухгалтерського обліку є механізмом підготовки та відображення інформації про майновий та фінансовий стан підприємства для зовнішніх та внутрішніх користувачів. Тому створення цілісної системи обліку передбачає активне застосування специфічного елемента регулювання бухгалтерського обліку та звітності – облікової політики підприємства, що є невід'ємною частиною інформаційних ресурсів підприємства.

Результати. Згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, *облікова політика* – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності відповідно до чинного законодавства. Тобто, це вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форми та техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з чинних нормативних актів і особливостей діяльності підприємства [1].

В обліковій політиці підприємства має бути відображено інформацію про: метод вибування запасів (із встановлених П(С)БО 9 “Запаси”), який буде застосовуватися на підприємстві, а також, що для підприємства буде вважатися одиницею запасів – їх найменування, однорідна група (вид); методи визначення величини резерву сумнівних боргів (П(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість”); метод амортизації основних засобів (П(С)БО 7 “Основні засоби”); величину вартісного критерію належності матеріального активу до малоцінних необоротних активів (згідно з п. 5.1 П(С)БО 7 “Основні засоби”) та метод нарахування амортизації по таких активах; методи амортизації та діапазон термінів корисного використання нематеріальних активів (п. 27 П(С)БО 8 “Нематеріальні активи”); методи оцінки ступеня завершеності операції з надання послуг (П(С)БО 15 “Дохід”); порядок формування резервів для забезпечення майбутніх витрат і платежів; застосування (або незастосування) бухгалтерських рахунків класу 8 для узагальнення інформації про витрати за рентами; визначення та визнання витрат (П(С)БО 16 “Витрати”); склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) (визначає пункт 11 П(С)БО 16); перелік і склад змінних і постійно розподілених загальновиробничих витрат (наведений у пункті 16 П(С)БО 16) та порядок їхнього розподілу (додаток 1 до П(С)БО 16); склад витрат майбутніх періодів (Інструкція з використання Плану рахунків). Дотримуючись принципів бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності, а

саме принципу послідовності, підприємствам необхідно забезпечувати постійне (з року в рік) застосування вибраної ними облікової політики.

Професор М.С.Пушкар вважає, що **інформація** – це субстрат, необхідний і обов’язковий для того, щоб оцінити ситуацію, виробити можливі альтернативи управлінських рішень та відібрати найдоцільнішу з них для практичного використання [4].

Згідно із Законом України “Про інформацію” під **інформацією** розуміють документи та публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому середовищі [2]. Основними вимогами, що висуваються до інформації, є: правдивість та своєчасність отримання даних, повнота охоплення, відповідність законодавству, корисність на даному етапі, законність отримання.

Важливим законом функціонування та розвитку підприємства є “закон інформованості”. В.О.Василенко зазначає, що, “чим більшою інформацією володіє організація про внутрішнє і зовнішнє середовище, тим вона має більшу ймовірність постійного функціонування”. Закон інформованості націлює підприємство на зростання інформаційного потенціалу, який виражає ступінь використання існуючих або можливих інформаційних ресурсів. Потенціал вимірює наявні інформаційні ресурси будь-якого суб’єкта, їх структуру, зміст, обсяг, а також вміння їх раціонально і повно використовувати для досягнення мети. Згадаймо також вислів “Хто володіє інформацією, той володіє світом”.

Система управління ставить мету і завдання перед обліком щодо обсягу, якості, терміновості подання інформації про об’єкти контролю, а система обліку передає оброблені дані за наперед визначеною програмою їх збору в систему управління.

Проблеми контролю виникають у системі менеджменту, який вимагає інформації для оцінки й аналізу певних ситуацій. Для менеджерів інформація – це хліб насущний, оскільки управлінські рішення приймаються на основі фактів, а не інтуїції.

Інформацію характеризують різнобічно, оскільки вона дає можливість вирішити такі питання:

1. Зняти міру невизначеності (ентропію) будь-яких речей, явищ чи процесів.
2. Пізнати оточуючий світ; творити уяву про природу і суспільство.
3. Пізнати закономірності інформації та її властивості в процесах збирання, обробки, нагромадження, зберігання, переробки, використання тощо.
4. Зрозуміти, що інформація – це знання, на основі якого можна орієнтуватися у складному середовищі, використовуючи його для активних дій та управління.
5. Вивчати на основі добутої інформації (знань, повідомлень, відомостей) процеси в економічній діяльності підприємства.

Інформація – це дані про будь-що, знання, виражені сигналами і повідомленнями, на основі яких можна прийняти рішення.

Бухгалтерам потрібно зрозуміти, що їх робота пов’язана з виробництвом інформації. Особливість інформації полягає в тому, що вона є породженням матерії, але не відноситься ні до матерії, ні до енергії. У кібернетичному сенсі інформація – це відображення одного об’єкта в іншому, яке використовують для управлінського впливу на об’єкт [4].

Структура повідомлень, які формують бухгалтери, їх сенс та практична цінність повинні завжди орієнтуватися на певних користувачів (рис.1). Без знання потреб системи управління в інформації та запитів конкретних менеджерів на необхідний для них обсяг і структуру даних важко уявити процес управління.

Обмін інформацією здійснюється не взагалі між будь-якими об’єктами, а лише з тими із них, які являють собою систему з певним рівнем організованості.

Цільова функція інформації або її практична цінність полягає у можливості впливати на процеси управління, на відповідну цілям управління поведінку людей [3].

Саме в цьому вбачається корисність інформації.

Цінність інформації можна визначити двома шляхами:

- 1) сумою втрат, які вдалося попередити завдяки інформації;
- 2) величиною витрат на отримання необхідної інформації.

Управління завжди пов'язане зі зміною стану об'єкта, системи чи процесу, яка приводить до досягнення поставленої мети.

Однією з основних умов ефективності управління вважають безперервність контролю за станом об'єктів і процесів, що управляються. Система обліку повинна ділитися на окремі підсистеми з тим, щоб в кожній з них оброблялася інформація диференційовано:

- 1) підсистема фінансового обліку – для складання фінансової звітності, яка дає можливість контролювати фінансовий стан підприємства;

Рис.1. Взаємозв'язок економічних інтересів користувачів інформації та облікової політики

- 2) підсистема управлінського обліку – для оперативного контролю над використанням ресурсів і протіканням процесів з метою цілеспрямованого впливу на об'єкти і процеси;

- 3) підсистема контролінгу – для збору й аналізу інформації стратегічного характеру з метою контролю показників внутрішнього і зовнішнього середовища та адаптації підприємства до змін у ньому.

Завдання обліку полягає у забезпеченні інформації для управління, а система управління аналізує її та приймає управлінські рішення.

Система управління ставить мету і завдання перед обліком щодо обсягу, якості, терміновості подання інформації про об'єкти контролю, а система обліку передає оброблені дані за наперед визначеною програмою їх збору в систему управління.

Облікова політика здійснюється таким чином, щоб на основі певної методики збору й обробки даних забезпечити потреби менеджменту в достатній, оперативній, релевантній інформації для прийняття рішень. Зміст облікової політики являє собою внутрішній регламент з методології, організації та методики ведення фінансового й управлінського обліку, а також контролінгу на окремому підприємстві.

Такий регламент необхідний для зведення різнорідних нормативних актів, що стосуються ведення обліку, в єдину систему з погодженням вибраного варіанту облікових процедур з користувачами інформації.

Облікова політика – це конституція підприємства, яка передбачає права і обов'язки системи обліку з приводу формування інформаційних ресурсів для менеджерів.

Наявність облікової політики, як творчого документа з регламентації обліку, дозволяє ознайомитися з порядком організації та ведення облікового процесу будь-якій особі. Цей документ дає можливість бухгалтерам при зміні місця роботи адаптуватися до іншого варіанту обліку, виявити особливості облікового процесу при ревізії, аудиті, перевірках стану обліку та звітності на підприємстві.

Висновки. Отже, без облікової політики в сучасних умовах неможливо уявити собі роботу бухгалтерії та процес формування інформаційних ресурсів, які б давали якісну базу для прийняття рішень. Облікова політика розробляється з метою впливу на систему обліку в напрямі пристосування її до потреб апарату управління. Облік розглядається в системі управління як засіб отримання інформації для контролю. З цих позицій і потрібно оцінювати сутність, роль та значення облікової політики.

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 року № 996-XIV.
2. Закон України “Про інформацію”(Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1642-III (1642–14) від 06.04.2000 // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 27. – С.213.
3. Михнушев А.Г. Информатика в социальном управлении. От знакомства с компьютером к решению практических задач: Ил. учеб. пособие. – К.: Политиздат Украины, 1990. – С.12.
4. Пушкар М.С. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: Монографія. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 370 с.
5. Пушкар М.С. Облікова політика. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 190 с.